

מעורבות חברתית קהילתית:
**מיזמים סביבתיים-קהילתיים נבחרים של
סטודנטים, בקורס מבוא לחינוך סביבתי**

מנחות: טלי טל ונירית לביא אלון

סמסטר אביב תשע"ח | הפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה | הטכניון

חוברת זו נכתבה במסגרת הקורס מבוא לחינוך סביבתי בהנחיית טלי טל ונירית לביא אלון

מבוא לחינוך סביבתי

הקורס מבוא לחינוך סביבתי הוא קורס כלל טכניוני המתנהל בפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה.

תכני הקורס עוסקים בנושאים שונים - חינוך סביבתי, הסוגיות הסביבתיות החשובות בישראל ובעולם, סוגיות סוציו-מדעיות, אקטיביזם ואיך פועלים לחינוך אזרחי סביבתי, הפדגוגיה של חינוך סביבתי ועוד.

הקורס נלמד בדרכים מגוונות - למידה חוץ כיתתית (סיורים בנחל קטיע ובגן האקולוגי בטכניון), התנסות ורפלקציה, דיונים, מפגשים עם אנשי חינוך סביבתי - נציגי משרד החינוך ונציגי גופים מהחברה האזרחית, ועם נציגי ארגונים ירוקים כמו החברה להגנת הטבע, מגמה ירוקה ונוספים.

במסגרת הקורס, הסטודנטים מתכננים ומבצעים פעולה סביבתית-חברתית בקהילה בה הם בוחרים. תוצרי ההתנסות מוצגים בחוברת זו.

/ עריכה גרפית

הודיה יקוטי

/ צילום הכריכה

אפרת דינרמן

/ התקשרות

nirita@technion.ac.il

rtal@ed.technion.ac.il

תוכן עניינים

5	הקדמה
6	פעילות קהילתית לבניית ספסלי ישיבה בישוב אלון הגליל
10	פעילות בין דורית לשימור חורשת לנגה בזכרון יעקב
14	שימוש חוזר בשקיות פלסטיק במתקני מחזור בקבוקים לאיסוף צרכי כלבים
20	בניית מתקני שתייה לעידוד ציפורים במרחב העירוני
24	גינה בחצר בית ספר יסודי בחיפה
28	עידוד שימוש בשקית רב פעמית ובניית גינה בגן ילדים בראמה
32	פחי מחזור בפקולטה לביולוגיה בטכניון
34	אחרית דבר

הקדמה

"כשאנו מנסים לחשוב איך ביכולתנו לחולל שינוי גדול, אל לנו להתעלם מהשינויים היום-יומיים הקטנים שיש באפשרותנו לחולל, שברבות הימים מצטרפים זה לזה והופכים לשינוי גדול אשר לעיתים קרובות לא נוכל לחזותו"

(מריאן רייט אדלמן)

מיזמים סביבתיים בקהילה שלהם – בטכניון, או ביישובים בהם גרים. למידה התנסותית מסוג זה מקנה ללומדים מוטיבציה לפעולה, כלים לעשייה פעילה, תחושת מסוגלות והערכה עצמית, בנוסף למיומנויות נוספות כמו תכנון פרויקט וביצועו, עבודה בצוות, בניית שתופי פעולה ועוד. על כל אלו, ניתן לקרוא בין דברי הסטודנטים ברפלקציה לכל מיזם.

**טלי טל ,
נירת לביא אלון**

בחוברת זו אוגדו מיזמים נבחרים של סטודנטים שהשתתפו בקורס מבוא לחינוך סביבתי, בסמסטר אביב 2018 בפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה. המיזמים נתמכו על ידי החממה החברתית בטכניון, שתקצבה את פעילותם של הסטודנטים במרחבים החברתיים השונים. זו פעם שנייה שמתקיים שיתוף פעולה זה, וחוברת זו מצטרפת לחוברת קודמת שהציגה את המיזמים שבוצעו ב 2016.

חינוך סביבתי הוא חינוך שבו שלושה מרכיבים משולבים: למידה על נושאי סביבה (למשל פסולת, מים, מערכות אקולוגיות, מעורבות האדם); למידה המתרחשת בסביבה שמחוץ לכיתה – בסביבה המקומית, הטבעית או מעשה האדם, והמרכיב השלישי – למידה למען הסביבה, כלומר עידוד לאקטיביזם סביבתי-חברתי – הכולל עשייה למען הקהילה והסביבה. הסטודנטים שהשתתפו בקורס התבקשו לתכנן

להשתמש בני הנוער כאזור מפגש חברתי. החצר של מועדון הנוער הינה אחורית ונסתרת ומקנה תחושת פרטיות שמאד חשובה לנוער. בנוסף החצר מרוחקת מבתי התושבים, מה שינטרל את מפגעי הרעש שהנוער יוצר בלילות הקיץ. לשם כך הוחלט לגייס את התושבים לפרוייקט בניית ספסלי ישיבה משותף ביום פעילות מרכז ומיקום הספסלים באזורים רלוונטיים על פי צרכי התושבים.

הפעילות

לשם תכנון הפעילות ניסו הסטודנטיות לענות על שלוש שאלות: **איך?** איך מפתחים את הפרוייקט ומשלבים את הקהילה; **איזה?** איזה ספסלים ייבנו, על פי אילו דגמים ומי יוביל את הבניה עצמה; **איפה?** היכן למקם את הספסלים שייבנו ביום הפעילות.

בשלב ראשוני, נפגשו עם אנשי מפתח בקהילה. בפגישה עם יו"ר ועדת בניה שמעו על תכניות קיימות, תקציבים של הועדה ובאופן כללי איך אפשר להשתלב. יו"ר הועדה התלהב מאוד מהרעיון ומיד התחבר ונרתם לפרוייקט. לאחר מכן נפגשו עם ועדת הנוער ועם מדריכה בוגרת של היישוב, איתם גיבשו מתווה לשיתוף בני הנוער וגיוסם. הפעילות ביום העבודה המשותף הוכרה כשעות מחויבות אישית. לבסוף נפגשו עם רכזת הקהילה אשר עזרה בהפצת פרסום לכלל חברי הקהילה, וכן השיגה תקציב נוסף מהמועצה בכדי להגדיל את הפרוייקט.

לאחר המפגשים הללו נקבע מועד ליום הפעילות בתאום עם לוח בחינות הבגרות של הנוער ונערכה פגישה נוספת עם נציג ועדת הברכה בכדי לקבל את הסכמתם לערוך את יום הפעילות בשטח הברכה, בהיותו מקום מוצל ונוח לעבודה. הברכה מהווה מוקד פעילות לתושבים והפעילות שם זימנה חשיפה גם לאנשים שלא תכננו להגיע ליום הפעילות.

יו"ר ועדת בניה ותכנון, הינו בעל ניסיון רב בבניה בעץ, והוא פנה והצליח לגייס עוד שניים מחבריו, תושבי היישוב, שהינם בעלי ידע מקצועי בבניה בעץ. הם פיתחו שלושה דגמים לבניה, מתוך אתרי אינטרנט לנגרים חובבים: דגם המיועד לנוער, לישיבה נמוכה: "ספסל זולה" (עליו יוספו מזרונים

מטרות

בניית פינות ישיבה לצרכי תושבים בגילאים שונים ; חיזוק הקשר הבין אישי והבין דורי בין התושבים; יצירת הזדמנות להכרות בין תושבים שונים ביישוב אשר אין להם בדרך כלל נקודות מפגש; קידום תחושת שייכות וגאווה מקומית; עידוד שמירה על הספסלים לאורך שנים ללא השחתה שלהם ; הקניית ערכים של יצירה עצמית והימנעות מצריכה של מוצרים מוגמרים.

קהל יעד

תושבי היישוב אלון הגליל.

הצורך בפעילות

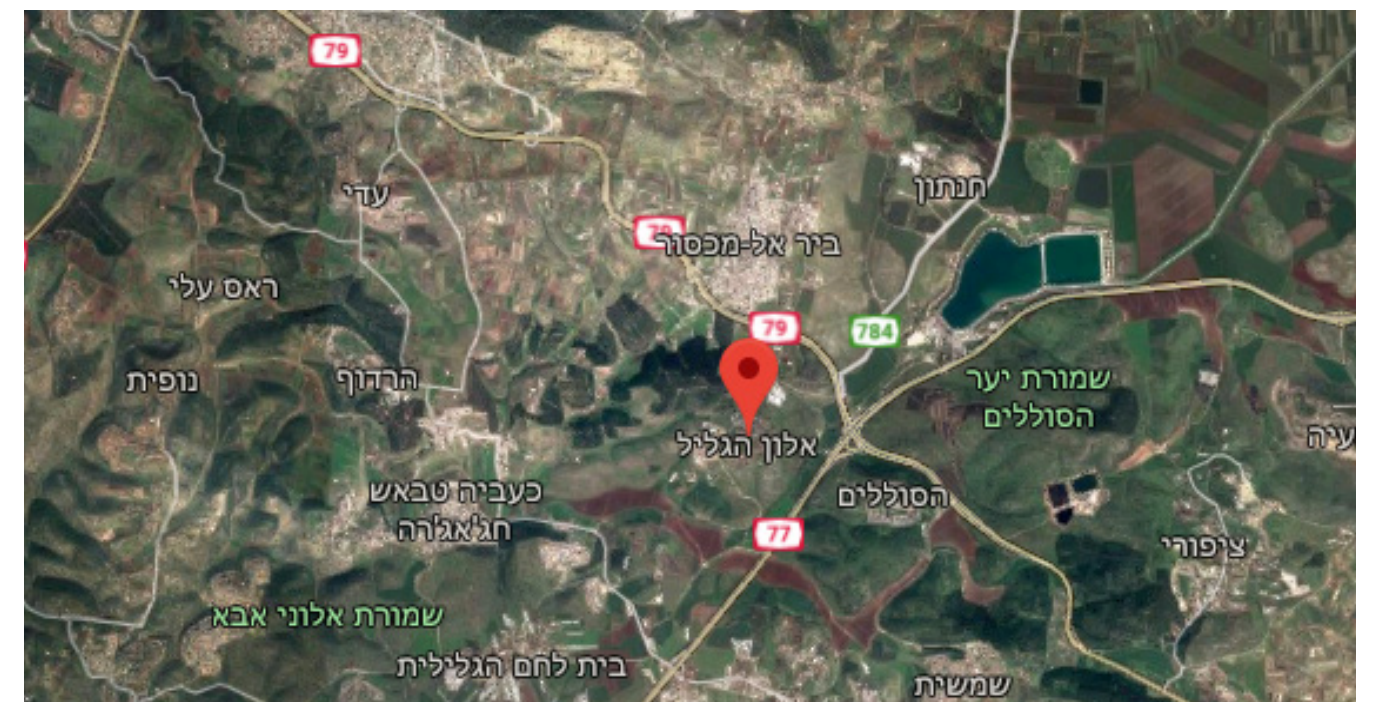
אלון הגליל הוא יישוב קהילתי בעמק יזרעאל בו מתגוררות כ-200 משפחות. כיישוב קהילתי, היישוב מנהל את עצמו כולל את תחום הפיתוח הסביבתי אשר מקודם על ידי התושבים עצמם. המעורבות הן בהיבט של קבלת החלטות – מה ואיפה להשקיע – על ידי ועדות המורכבות מתושבים מתנדבים, והן בהיבט הכלכלי – בתקציבי מיסי יישוב שהתושבים שמשלמים לטובת הפיתוח.

ביישוב יש מחסור בספסלים ציבוריים, במיוחד בשנים האחרונות לאחר הרחבה וגידול במספר התושבים, בני הנוער והילדים ביישוב. במחסור חשים שלושה דורות של תושבים: המייסדים הוותיקים, בגילאי 60-70, מבקשים לנוח במהלך הליכות ומעוניינים בספסלי ישיבה לאורך הרחובות. מאחר ואין ספסלים ביישוב, הם יושבים בתחנות הסעת התלמידים. ביישוב, יש שבילי הליכה רבים, בתוך היער, המחברים בין הרחובות, אולם אין ספסלי ישיבה לאורך השבילים, ולמבוגרים המבקשים לצאת לטיול קשה ללא מקומות מנוחה. גם דור הביניים, הורים צעירים, מעוניינים בספסלי ישיבה עבורם באזורי פנאי של הילדים. לבני הנוער חסר מקום מפגש מחוץ לבתים או למועדון בנוי, בו יוכלו לקיים מפגש חברתי בעונות הנוחות ובעיקר בקיץ בשעות אחר הצהריים והערב. לשם כך הם מקימים "זולות", לעיתים קרובות אף ביער מחוץ לשטחי היישוב, מה שמהווה סכנה בטיחותית להם, ומותיר את היער מלא בפסולת. מתוך צורך זה עלה הרעיון לשדרג את פינות הישיבה של מועדון הנוער ולהוסיף לחצר המועדון ספסלי זולה נמוכים בהם יוכלו

פרוייקט
1

פעילות קהילתית לבניית ספסלי ישיבה ביישוב אלון הגליל

בהובלת: שירי רבינוביץ ולירן יעקובוביץ

רפלקציה של הסטודנטיות

התושבים שנים רבות, וההזדמנות שנוצרה להגדיל את הפרויקט למספר ספסלים שבאמת יעשה שינוי בפני היישוב, יצרה המון אמביציה בקרבנו ובקרב שאר השותפים לפרויקט, על אף הגידול בהשקעה שנדרשה בתכנון ובביצוע.

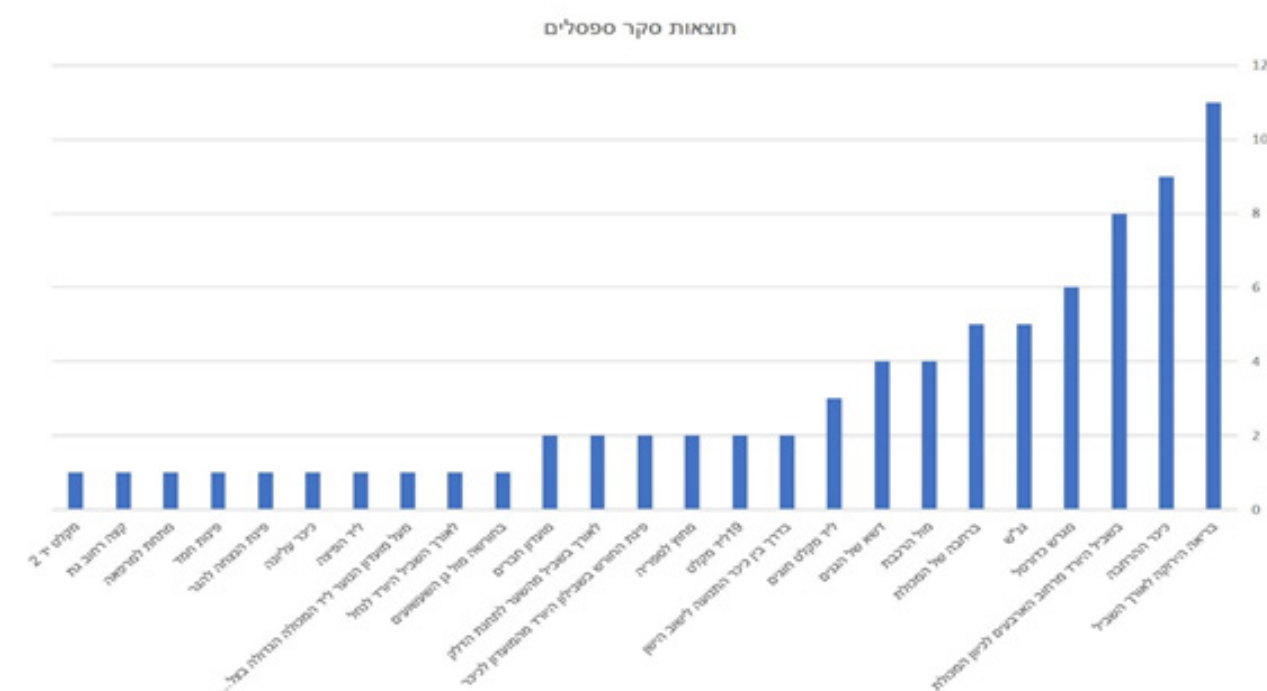
הפרויקט גדל, לשמחתנו, בהשוואה לתכנון המקורי, בזכות תקציבים נוספים שרכזת הקהילה השיגה מהמועצה. כך, מתכנן ראשוני של בניית שלושה ספסלים, נבנו בסופו של דבר 10 ספסלים (שבעה ביום הפעילות המרכזי, ושלושה נוספים ביום נוסף מצומצם יותר).

למדנו, כמה קל ופשוט להניע תהליכים, כאשר פונים לגורמים הנכונים ורותמים לעשייה את האנשים הנכונים. אמנם, הנעת התהליכים דרשה מספר רב יחסית של פגישות לתכנון ותיאום, אולם כל מי שנפגשנו איתו נרתם לפרויקט ותרם, גם הוא מזמנו ומהידע המקצועי שלו. לא היינו צריכות "לשכנע" או להפציר באנשים להצטרף לפרויקט. בנוסף, הידיעה כי תוצאות הפרויקט באמת ישרתו את

וכריות) ושני דגמי ספסלי ישיבה לכלל הקהילה. כל אחד מהם התמנה להיות "ראש צוות" ביום הפעילות והנחה את בניית הדגם עליו הוא היה אחראי.

לצורך מִפּיו צרכי הקהילה וגיוס התושבים לפרויקט, הופץ שאלון לכלל הקהילה באמצעות אתר היישוב, דף פייסבוק של היישוב וקבוצות ווטסאפ הכוללות תפוצה רחבה של תושבי היישוב. השאלון כלל בתוכו שני חלקים: חלק א' - אפשרות להציע מיקום נבחר לספסלים (שאלה פתוחה ללא הכוונה ספציפית). חלק ב' - גיוס תושבים לפעילות הבניה עצמה, ע"י הצעה של מספר אפשרויות לתרומה ביום הפעילות, החל מבניה עצמה, עזרה בצביעה בלכה ועד הכנת כיבוד קל ושתייה לטובת העוסקים במלאכה.

לשאלון התקבלו 52 תשובות בהן הוצעו מקומות מגוונים למיקום הספסלים במענה לצרכי כלל האוכלוסייה – 12 מיקומים המותאמים לדור המייסדים, 15 לדור הביניים ו-11 לבני הנוער.

בתמונה: התלמידים פותרים בזוגות את החידון בתחילת יום הפעילות

לאחר סיום קצר בחורשה, הסברים והדגמה מנציגת הוותיקים כיצד יש לפנות את השרביטן, חלקו להם מזמרות וכפפות והתחילו לעבוד. בסיכום הפעילות התאספו התלמידים לשיחה מסכמת. התלמידים הביעו התלהבות מהפעילות ומהתוצרים וכן הביעו רצון להמשיך לטפח את החורשה. אחד התלמידים אף שאל האם אפשר להגיע עצמאית, מתי שרוצים, על מנת להמשיך ולתחזק את העצים.

רפלקציה של הסטודנטיות

לאור הסיכום המוצלח למדנו שאכן הפרויקט השיג את מטרותיו: נוצרה מחויבות אישית חזקה של התלמידים למקום ונוצרו קשרים חברתיים חדשים בתוך קבוצת התלמידים הרב גילאית. נוצר שיח בין התלמידים לוותיקים שעבדו איתם. התלמידים סיימו את הפעילות עליזים ושמחים ומלאי גאווה. בחזרתם לבית הספר סיפרו התלמידים על הפעילות לחבריהם ולמורים אחרים בהתלהבות רבה.

במקביל, המורות המלוות ערכו סיכום לפעילות והמליצו לצוות המנהל להמשיך ולקיים פעילויות כאלו ולהכניסן בתכנון השנתי של שנת הלימודים הבאה. עיקרי הפעילות סוכמו והועברו בדיווח החודשי של בית הספר המפורסם לצוות המורים וקהילת ההורים.

בנימה אישית, התעניינות, התלהבות והשתתפותם הפעילה של הילדים בעבודה הפיזית ריגשו אותנו מאד. ראינו את הרצינות והמוטיבציה שלהם בזמן העבודה. התלמידים התרגשו כשהצליחו לחשוף עץ צעיר מכל השרביטן שטיפס עליו.

בעקבות הפעילות נוכחנו שוב לחשיבות הרבה של פעילות מעשית בה התלמידים לוקחים חלק אמתי. כמורות נפעל לקדם פעילויות כאלו בבתי הספר בהן נשתלב.

מטרות

טיפול ושיקום חורשת לנגה כאתר טבע עירוני; הגברת המודעות והזיקה של תלמידים לאתר המקור; יצירת תחושה של אחריות אישית והכרה ביכולת התלמידים להשפיע ולשנות את הסביבה; יצירת הזדמנויות לשיח, שיתופי פעולה ועזרה הדדית שפחות נפוצים במסגרת הבית ספרית הרגילה; חיבור בין דורי סביב עשייה משותפת.

קהל יעד

קבוצת תלמידי חטיבת ביניים מביה"ס הדמוקרטי "קשת" בזיכרון יעקב, פעילים ותיקים מזכרון יעקב.

הצורך בפעילות

חורשת לנגה, שבמרכז נמצאת אחוזת לנגה, היא אתר היסטורי שעבר ידיים רבות ותהפוכות שונות. כיום מוכרת האחוזת כאתר לשימור ונמצאת בבעלות קק"ל והאוניברסיטה הפתוחה. אולם, החורשה אינה מטופלת ואין גוף רשמי המטפח ומתחזק את האזור ביום-יום. "ותיקי לנגה" הם קבוצת תושבים מוותיקי המושבה, שהתנדבו למשימה – הם מאמצים את החורשה ופועלים בהתנדבות לטיפול המקום – הם עוסקים בגיזום, ניקוש עשבים, הרחקת מטפסים החודקים את העצים והשיחים. הקבוצה מקבלת הדרכה בוטנית ואקולוגית מנציגי החברה להגנת הטבע. אחת מהפעילות בקבוצה פנתה לבקשת עזרה בהרחקת צמח מטפס בשם שרביטן אשר מטפס על שיחים ועצים בחורשה ו"חונק" אותם. שרביטן הוא מין מקומי האופייני לצמחייה הטבעית בחורש ים תיכוני, אך בחורשה הנטושה חסר האיזון הנדרש לדיכוי התפרצותו של השרביטן ולכן נדרשת התערבות ידנית להסרתו.

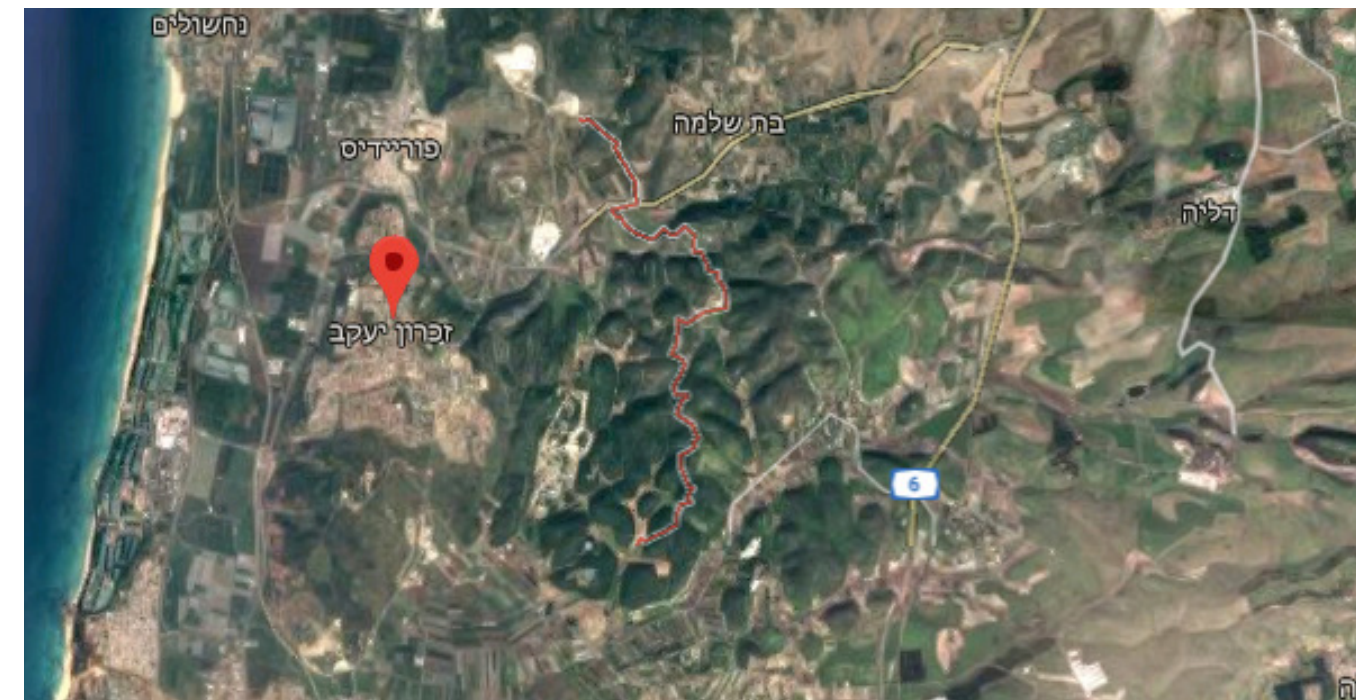
הפעילות

בהתייעצות עם צוות ניהול של ביה"ס "קשת", הוזמנו תלמידי חטיבת הביניים לאתגר פיזי השרביטן בחורשת לנגה. התלמידים הגיעו בבוקר לחורשה באופן עצמאי, ופגשו שם את המורות המלוות, את הסטודנטיות מהטכניון ואת נציגי הוותיקים. התלמידים קיבלו הסבר קצר על החורשה וחשיבותו של טבע עירוני במרחב הבנוי, הסבר קצר על אחוזת לנגה ועל הצורך לפנות את השרביטן מהעצים והשתתפו בחידון קצר על האחוזת.

פרויקט 2

פעילות בין דורית לשימור חורשת לנגה בזכרון יעקב

בהובלת: אורית סלומון ואפרת דינרמן

לפני ואחר, עץ שקד צעיר

לפני ואחר, עץ חרוב בוגר

נציגת "וותיקי לנגה" - מיכל ערד, מסבירה לתלמידים

תמונות של התלמידים פועלים בשטח

בשלב השני, לאחר כשבוע, התלמידים הללו העבירו את השיעור לתלמידי כיתות ב-ג והכינו איתם מתקנים מקושטים מבקבוקי פלסטיק. המתקנים נועדו לשקיות המיותרות כך שיוכלו לשמש לאיסוף צרכי הכלבים עבור בעלי כלבים שלא לקחו איתם שקית מהבית. התלמידים הכינו שלטים נלווים (תזכורת לאנשים להשאיר את שקית הפלסטיק הריקה במתקן השקיות ושילוט לבעלי הכלבים).

בשלב השלישי התלמידים התבקשו להציב את הבקבוקים והשלטים שהכינו על כלובי מחזור בקבוקי קי הפלסטיק, להצטלם ולסמן את המתקנים על גבי מפה. האחריות למילוי מתקן השקיות ותחזוקה שלו, היא של התלמידים.

רפלקציה של הסטודנטים

ראשית, למדנו כי פעילות למען הסביבה אינה חייבת להיות "הפקה" הדורשת משאבים רבים וכי גם בפעילות קטנה עם משאבים מוגבלים ושימוש בחומרים שיש בבית ניתן ליצור שינוי. בנוסף, למדנו כי ניתן לעשות שימושים שונים בפלסטיק ובכך להפחית את הנזקים לסביבה. בפעילות, התלמידים גילו עניין ומוטיבציה לפעול למען הסביבה. תחושות אלה חיזקו בנו את התחושה כי על ידי חינוך והקניית תשתית ידע לתלמידים ניתן לפתח "מנהיגים סביבתיים".

מטרות

מתן פתרון לשתי בעיות סביבתיות – שקיות שאין בהן צורך בפח מיחזור הבקבוקים ובעיית צרכי כלבים בר-חובות; חיבור התלמידים לנושאים סביבתיים ולסביבה הקרובה; יצירת "חוות הצלחה" ותחושת מסוגלות עצמית אשר יובילו ללקיחת אחריות, יוזמה ומנהיגות בנושאים סביבתיים.

קהל יעד

תלמידי בי"ס יסודי בכיתות ב'-ו'.

הצורך בפעילות

רובנו הגדול ממחזר בקבוקים ומכלי פלסטיק. הבאת הבקבוקים למתקן המיחזור מתבצעת באמצעות שקיות פלסטיק אשר נזרקות או נתחבות אל סור-גי מיכל המיחזור. מצד אחד יש מיחזור של בקבוקי פלסטיק, אך מאידך זריקת שקית הפלסטיק מובילה ל"בזבוז" של שקית פלסטיק. בעלי כלבים היוצאים לטיול לא תמיד זוכרים לקחת איתם שקיות לאיסוף הצרכים של הכלב, ובמצבים כאלה הצרכים נשארים על המדרכה ומהווים מטרד סביבתי. הרעיון היה לשלב בין שני הצרכים לפתרון אחד.

הפעילות

בשלב הראשון העבירו הסטודנטים שיעור לתלמידי כיתות ד-ו אשר לוקחים חלק בוועדת "תרומה לקהילה" בבית הספר. במהלך הפעילות התלמידים נחשפו לבעיות סביבתיות דוגמת נזקי הפלסטיק, משאבים מוגבלים, חשיבות המיחזור והשימוש החוזר. מטרת הפעילות הייתה להעלות את המודעות לנושאים סביבתיים בקרב התלמידים והבנת החשיבות של השמירה על הסביבה, בדגש על ניקיון השטחים הציבוריים והאחריות של הפרט לכך.

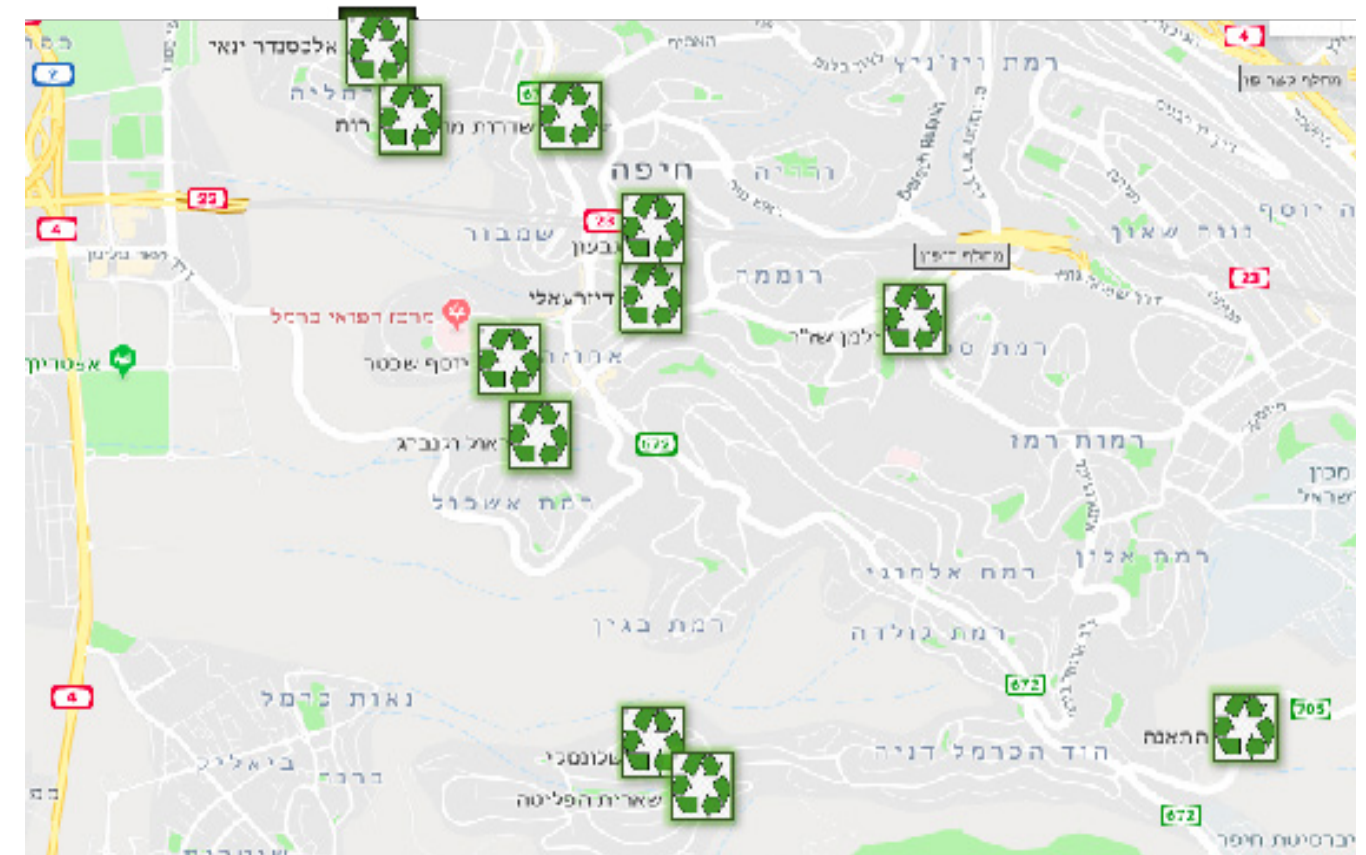

סטודנטים מעבירים שיעור לתלמידי כיתות ד'-ו'

פרויקט 3

שימוש חוזר בשקיות פלסטיק במתקני מחזור בקבוקים לאיסוף צרכי כלבים

בהובלת: חיה זינו ברק, יעל רוזנבלום ואורי ויינברג

מפת כלובי מחזור בקבוקים בהם הוצבו מתקני מחזור שקיות

בתמונות: תלמידי ד"ר מעבירים את הפעילות לתלמידים הצעירים.

בתמונות: התלמידים מכינים את הבקבוקים המקושטים

מטרות
משיכת ציפורי בר ע"י הקמת מתקני שתייה; חיבור הילדים לציפורים בסביבה הקרובה.

קהל יעד
ילדי השכונה - ילדים בגיל בית ספר יסודי כיתות ב'-ד', שתי נערות מכיתות ט' ו-י'.

הצורך בפעילות
חיבור התלמידים לטבע בסביבה הקרובה, שמירה על ציפורי בר.

הפעילות
הסטודנטים תכננו פעילות בלתי פורמלית לילדי השכונה. להעברתה נעזרו בשתי נערות מתנדבות. הפעילות התחילה בהסבר כללי על ציפורים תוך התמקדות בציפורים הנפוצות בסביבה העירונית: דור, עורב, נקר סורי, מאינה מצויה, דוכיפת ויונה. לאחר ההסבר שיחקו משחק לזיהוי ציפורים.

(הילדים קיבלו כתרים עם תמונות של ציפורים והתבקשו לנחש את הציפור ש"יושבת" על הראש בעזרת שאלות לשאר הילדים).

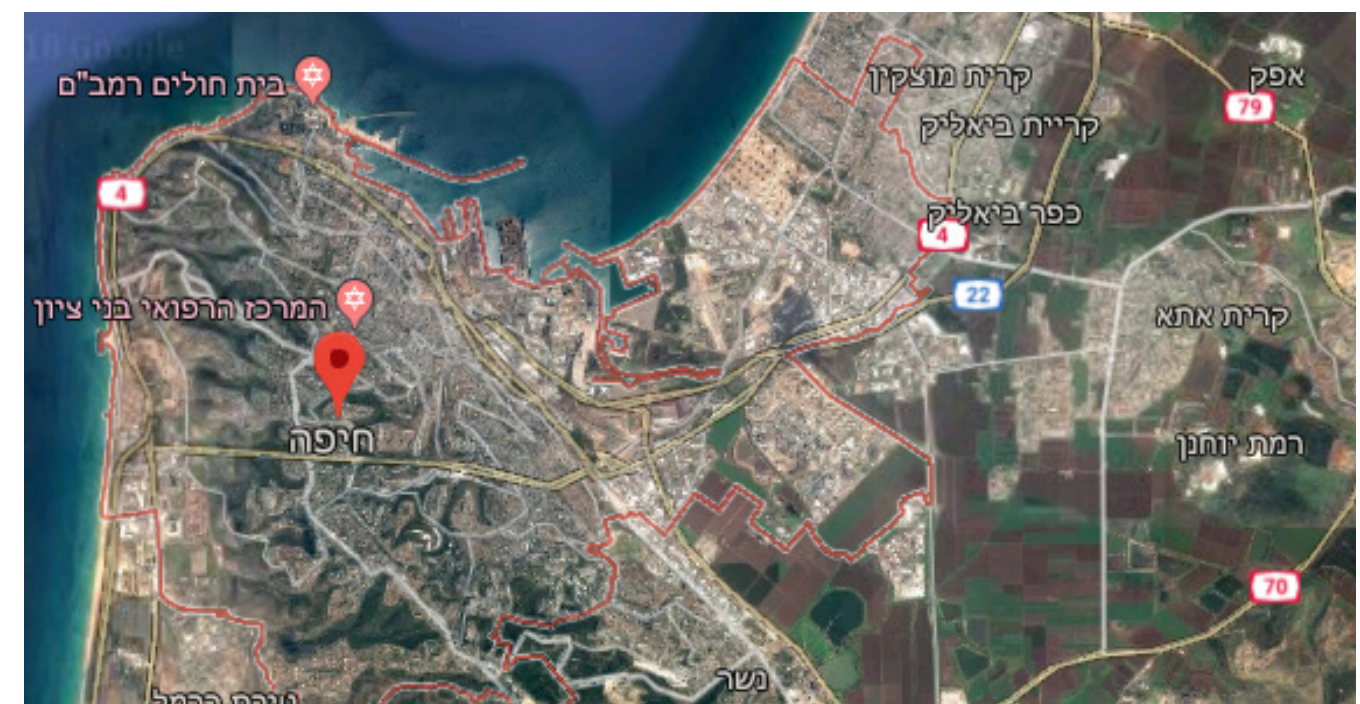
לאחר מכן, הכינו יחד מתקני שתייה לציפורים מבקבוקים בשימוש חוזר, אותם קישטו ותלו בבתי. יחד עם ההורים החלו לעקוב אחר בואן של הציפורים. אחד מהאבות כתב לסטודנטים שהוא התקין מצלמה trap camera וישלח לכולם סרטון.

רפלקציה של הסטודנטים
התרשמנו שכל משתתפי הפעילות נהנו, כלומר, נושא הסביבה הוא נושא קרוב ומעניין. הבנו שהחינוך הסביבתי אינו מוגבל בגיל, ניתן להעביר אותו למבוגרים, ילדים, ונערים מתבגרים אפילו באותה הפעילות. הבנו כי ניתן לשלב את תחום החינוך הסביבתי בנושאים שונים כגון פיסיקה ומקצועות מדעיים אחרים.

פרויקט
4

בניית מתקני שתייה לעידוד ציפורים במרחב העירוני

בהובלת: אולגה מקיינקו ואיגור בגליי

בשלב שני נשתלו סוגי צמחים האופייניים לסביבה הטבעית וצמחי תבלין ומרפא הנמצאים בשימוש, או שהיו משתמשים בהם בעבר. הצמחים שנשתלו: מר-ווה, זוטה, אזוב (זעתר), קורנית (טימין), נענע, לואיזה ועצים כמו, לימון, תפוז, שקד, קלמנטינה.

רפלקציה של הסטודנטים

בעקבות בניית הגינה ושתילת צמחים ופרחים אנו שומרים על מראה אסתטי של חצר בית הספר ושומרים על הסביבה. התלמידים, כך אני מקווה, יקפידו לא לזרז חצר פסולת ולכלוך. הגינה מקנה אווירה נעימה יותר ומאפשרת סביבת למידה על כל מיני צמחים.

מטרות

תחושת שייכות וגאווה של התלמידים בבית הספר; הבנת חשיבות השמירה על הסביבה; יצירת מראה אסתטי לחצר בית הספר, שיקנה גם אווירה נעימה יותר; למידה של תלמידי בית הספר על צמחים שונים; יצירת זיקה לצמחים ששימשו בעבר את בני הכפר ולמסורת.

קהל יעד

תלמידי בית ספר יסודי בשכונת חליסה בחיפה.

הצורך בפעילות

בית הספר נמצא בשכונה שבה יש צורך בעידוד וטייפוח הסביבה החיצונית. התלמידים לא מורגלים בלמידה חווייתית מחוץ לכיתה, וקיים צורך במציאת דרך מועילה להפעלת תלמידים ויצירת הנאה וכיף במהלך יום הלימודים. הפעילות תוכננה ליצירת שייכות בקרב התלמידים ולגרום להם להיות יותר פעילים למען הסביבה ולשמירה על הניקיון.

הפעילות

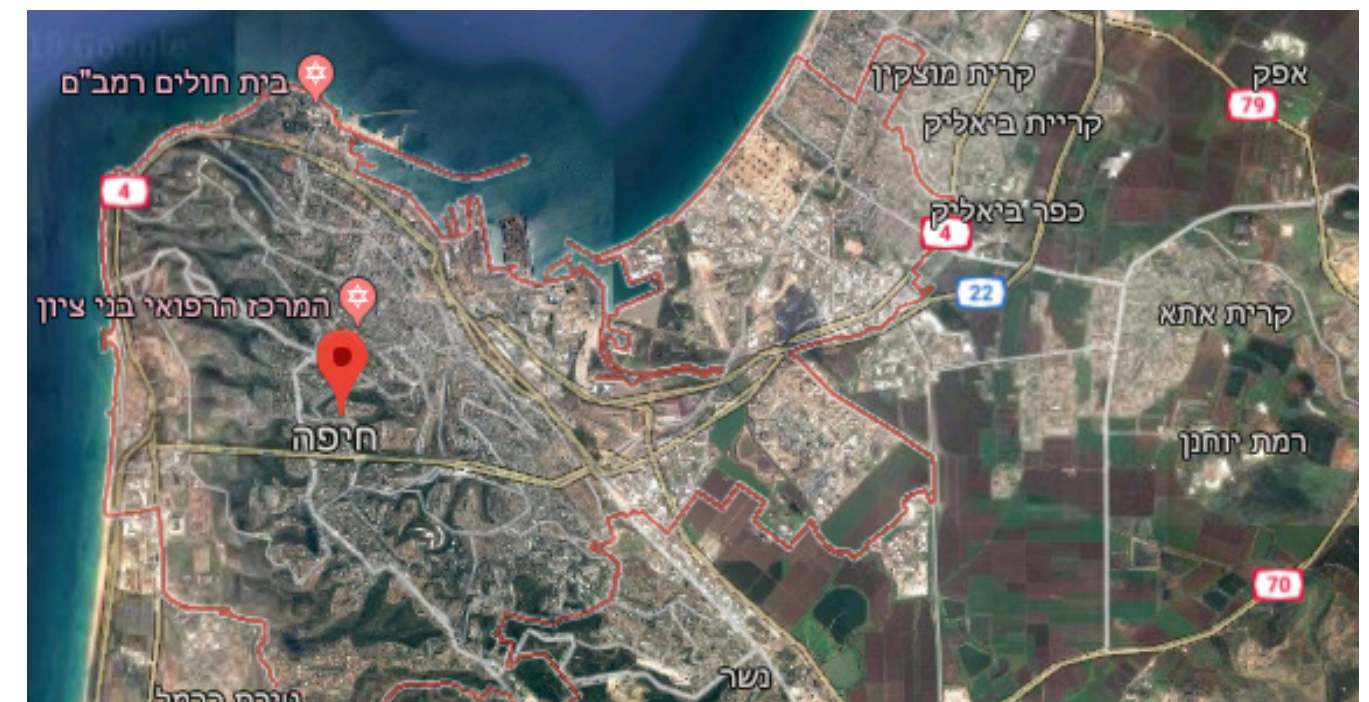
בעזרת תלמידים מכיתה ז' ומכיתה ט' וצוות בית הספר (היועצת והמורה לחינוך גופני) נבנתה גינה קטנה במספר מקומות שונים בבית הספר. בשלב ראשון נערך גיוס וניקוי של עצים:

פרויקט 5

גינה בחצר בית ספר יסודי בחיפה

בהובלת: מוחמד מהג'ה

רפלקציה של הסטודנטית

התהליך היה מאתגר, נהייתי מהעבודה ולמדתי שאני יכולה לתרום לחברה ולסביבה, ע"י עשייה שתחנך ות- עודד את החברה למעשים טובים יותר. העבודה בגן ממש קירבה אותי לבן שלי, הוא הרגיש שאמא שלו תורמת לגן וזה העלה את הביטחון העצמי שלו. הייתי מעדיפה לעבוד בקבוצה כי זה חוסך עבודה ומחלק את העבודה בין כל חברי הקבוצה, אבל לא היו סטודנטים מהאזור שלי וזה הקשה את הדבר. התהליך היה קשה, ודרש הקצאת זמן רב, הקדשתי כל יום חמישי לאורך ארבעה שבועות להיות בגן, ולהכנות לפרויקט אם זה מבחינת קניית חומרים או גיוס אנשים, אבל התוצר הסופי גרם לי לשכוח את כל המכשולים ואת כל העבודה הקשה שעשיתי.

מטרות

עידוד שימוש חוזר ומיחזור בגן; עיצוב הגן ויצירת מראה יפה לחצר; העלאת המודעות בקרב ילדי גן חובה וההורים לגבי השימוש בשקיות רב פעמיות והחסרונות של השימוש בשקיות פלסטיק וההשפעה שלהן על הסביבה; חשיפת ילדי גן חובה לצמחי מרפא שונים, השימושים שלהם והתועלת של כל צמח; יצירת הזדמנויות לעבודה משותפת של ההורים ולהעמקת ההיכרות ביניהם.

קהל יעד

ילדי גן חובה והוריהם - הגן הירוק כפר ראמה.

הצורך בפעילות

חוסר מודעות ובמיוחד במגזר הערבי, לחשיבות של מיחזור ושימוש חוזר ותרומתם לסביבה. בנוסף, יש חוסר מודעות גדול לגבי צמחים, עצים ופרחים במרחב הציבורי, ומעט מאוד אנשים צעירים בכפר יודעים את השמות ואת השימושים של רוב הצמחים והעצים שנמצאים בסביבה הקרובה.

הפעילות

הפעילות כללה שני חלקים: עידוד שימוש בתיקים רב פעמיים - האימהות בגן תפרו שקיות רב פעמיות מחומרי גלם שנקנו והובאו לגן. השקיות חולקו לכל הילדים, תוך שיחה על החשיבות של שימוש בשקיות רב פעמיות במקום שקיות פלסטיק ועל החסרונות של שקיות פלסטיק והשפעתן המזיקה על הסביבה. כחודש לאחר חלוקת השקיות, נעשה סקר בקרב האימהות על השימוש בשקיות הרב פעמיות. מעט מאוד אימהות אמרו שהן משתמשות בשקיות, ולכן, על מנת לעודד את השימוש בשקיות, המורה שלחה הודעה בקבוצת הוואטסאפ של ההורים שכל ילד בשיחת הבוקר אמור לספר על הדברים שקנה ושם בתוך השקית. יומיים לאחר מכן, רוב הילדים סיפרו לגבי הדברים שקנו ושמו בשקית הרב פעמית וחלק מהם אפילו הביאו את השקית עם החפצים ששמו בתוכה. בהמשך, נעשה שימוש חוזר בצמיגים לגינת תבלינים בגן. אחד ההורים בגן התנדב לבנות פינה בחצר ולהביא את הצמיגים. הייתה פעילות בה הילדים נחשפו לצמחי מרפא שונים, לשימושים שלהם ולתועלת של כל צמח. בפעילות, ילדי הגן שתלו את הצמחים ולכל צמח הוכן שילוט שבו תמונה של הצמח והשם שלו. הצמחים שנשתלו: נענע, זעתר, ריחן, בזיליקום, פיגם, לימונית, מרווה, רוזמרין, לואיזה ועוד סוגי פרחים צבעוניים להוספת מראה יותר צבעוני.

פרויקט
6

עידוד שימוש בשקית רב פעמית ובניית גינה בגן ילדים בכפר ראמה

בהובלת: ארוה איסמעיל

רפלקציה של הסטודנטיות

התנסות זו הייתה הפעם הראשונה שפניתי לגורם חיצוני ושיניתי מציאות על ידי רתימה של אנשים נוספים. למדתי שעד כמה שאני מרגישה לבד לרוב, בהקפדה הכמעט פדנטית שלי על מיחזור והניסיון לשמור על הסביבה, ישנם עוד אנשים סביבי שאכפת להם ושאני רק צריכה להושיט את ידי ולפנות אליהם. למרות שביורוקרטיה הינה עדיין מכשול מסוים בהשגת מטרות חברתיות וסביבתיות, ניתן לעבוד דרכה על מנת להגיע למטרות הללו.

מטרות

הגברת המודעות והפרדת הפסולת בפקולטה לביולוגיה בטכניון.

קהל יעד

סטודנטים בפקולטה לביולוגיה בטכניון.

הצורך בפעילות

בפקולטה קיים חדר מועדון לסטודנטים המשמש להכנת שיעורים. בחדר מתבצע שימוש רב בבקבוקי פלסטיק, כוסות פלסטיק, כוסות נייר, כלים חד פעמיים, אריזות ודפי כתיבה. כתוצאה מכך, מצטברת במועדון כמות גדולה מאוד של זבל שניתן היה למחזר, אך בהיעדר פחים מתאימים זה לא קורה וכל הזבל נזרק לפח אחד. אין פחי מיחזור בקומה ובכל הפקולטה יש שני פחים בלבד למיחזור נייר ופח אחד למיחזור בקבוקים שכמעט ולא נעשה בו שימוש.

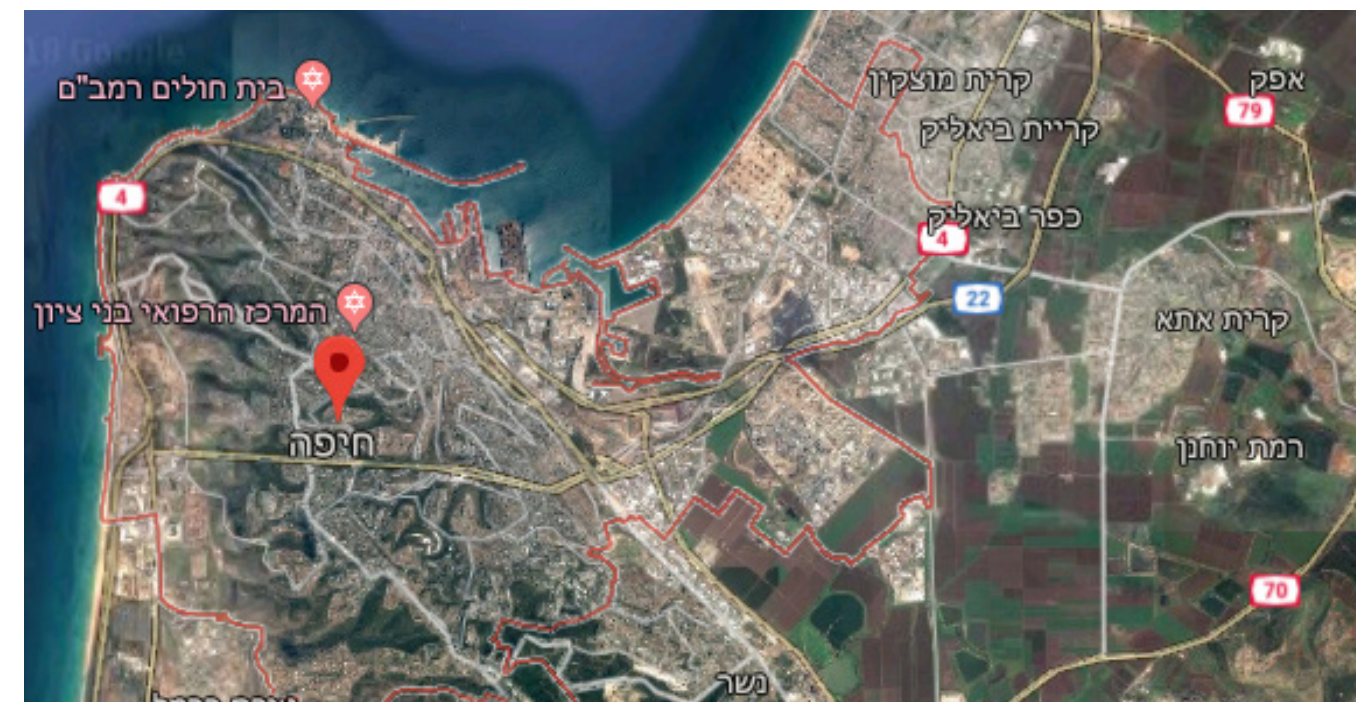
הפעילות

נשלח מכתב מפורט לרכז המיחזור בטכניון, בו הוצגו הבעיות הנוגעות לפחי מיחזור בפקולטה. בעקבות המכתב נערך סיור בפקולטה, שלאחריו הרכז הסכים עם הצורך לטפל בבעיה והוחלט על הוספת פחים בכל רחבי הפקולטה לביולוגיה ולא רק בחדר המועדון. בסיור עלה רעיון תיאורטי עתידי, להוספה של צינורות מיחזור רב-קומתיים לאורך גרם המדרגות הראשי בפקולטה אליהם יהיה ניתן לזרוק את האשפה למיחזור מכל הקומות. צינור זה יוביל למספר פחים שיהיו ממוקמים בתחתית הבניין. כך, לא רק שהמיחזור יהיה במקום מרכזי ונגיש בכל הקומות, אלא גם יצריך פחות פחים ופחות עבודה מצוות הניקיון. בתום הסיור, פניתי גם לאחראי הבניין לעדכנו לגבי הוספת הפחים, על מנת שיוכל לתאם עם צוות הניקיון. בשל מחסור בטכניון בפחי מיחזור הוזמנו פחים חדשים. עד שהפחים יגיעו, הועבר פח מיחזור נייר מהקומה החמישית בו לא נעשה הרבה שימוש, לקומת הסטודנטים, כפתרון זמני. במועדון נתלתה מודעה לעדכון הסטודנטים בפקולטה על מיקומם של פחי המיחזור הקרובים אליהם.

פרויקט 7

פחי מיחזור בפקולטה לביולוגיה בטכניון

בהובלת: דנה פלג

אחרית דבר

**"לעולם אל תטילו ספק בכך שקבוצה קטנה
של אזרחים מודאגים ואכפתיים יכולה
לשנות את העולם; זה הדבר היחיד שאי-
פעם הביא לשינוי" (מרגרט מיד)**

טלי טל,

נירית לביא אלון

אנו מאמינות שקורס בחינוך סביבתי חייב לכלול מרכיב של תרומה חברתית בתחום הסביבה. פרויקטים קהילתיים-סביבתיים אינם צריכים להיות "גדולים". כדי שיצליחו, עליהם להתאים למקום ולקהילה, להתייחס לבעיה אמיתית או לצורך, ועליהם להתאים לרצונות, העניין והגישה של המבצעים. הסטודנטים בקורס היו קבוצה הטרוגנית: ערבים ויהודים, צעירים מאד ומבוגרים יותר, ומוצאם מיישובים וקבוצות חברתיות מגוונים. בחירת הנושאים שיקפה את היישובים מהם הם מגיעים, את הגישה שלהם לקהלים שונים, ואת ההיענות "שבצד השני" לקחת חלק בהתנסויות.

בעקבות התנסויות משנים קודמות, הפעילות התחילה בשלב מוקדם של הקורס ולוותה במספר מפגשי התייעצות ותמיכה. הסטודנטים נחשפו לדוגמאות של פעילות חברתית סביבתית משנים קודמות בזכות החוברת שנערכה בשנת 2016. אנו מודות לצוות החממה החברתית בטכניון, שיאפשר פעילות זו, אותה נשמח להמשיך ולפתח בעתיד.